

Motion till riksdagen

1988/89:K226

av Olof Johansson m.fl. (c)

Relationen stat – kyrka

Folkkyrkan

Den svenska folkkyrkan vilar på en månghundraårig religiös, kulturell och historisk tradition i vårt land. Den uppslutning som finns kring svenska kyrkan – endast en ringa del av medborgarna har utnyttjat möjligheten till utträde – vittnar om att den omfattas av stort intresse. Att svenska kyrkan skall förbli en öppen folkkyrka inom ramen för ett bevarat samband mellan kyrkan och staten har också fått stor uppslutning – senast i en av Församlings- och pastoratsförbundet genomförd enkät. Av de församlingar som svarat på enkäten stöder 95 % ett bevarat samband, det vill säga den linje som centerpartiet företräder.

Lika entydiga har svaren varit vid många tidigare tillfällen de senaste decennierna, oavsett om det gällt remissvar på offentliga utredningar eller opinionsmätningar. Den demokratiskt underbyggda majoritetsuppfattningen angående svenska kyrkans ställning i vårt land har alltså vid upprepade tillfällen kommit till uttryck.

Folkkyrkan spelar en central roll i många människors religiösa liv. De kyrkliga handlingarna dop, bröllop och begravning utnyttjas av det stora flertalet. Den öppenhet som folkkyrkan visar mot alla som söker sig till den är högt skattad. I samband med riksdagens beslut om den svenska kyrkans organisation på lokal- och stiftsplan fastslogs bl.a. följande grundläggande principer:

- Teologiskt finns församlingens centrum i gudstjänsten och det församlingens liv i övrigt som präglas av ordets förkunnelse och sakramentens förvaltning.
- Den territoriella församlingen är den grundläggande enheten i svenska kyrkan.

Folkkyrkan i dess nuvarande utformning har inte – som det ibland hävdas – utgjort något hinder för religionsfriheten, som för övrigt är garanterad i vår grundlag.

De fria samfundet arbetar ofta i nära samverkan med svenska kyrkan. Exempel på detta är den nya psalmboken, RIA-verksamheten (arbete för socialt utslagda), som bedrivs på många håll i landet och i de ekumeniska u-landssatsningarna. Många medlemmar i frikyrkosamfundet har också medlemskap i svenska kyrkan. Det formella sambandet mellan kyrkan och staten är alltså inget hinder för ekumenisk samverkan. Centerpartiet har också aktivt medverkat till att frikyrkorna åtnjuter samhällets stöd.

Inte heller för invandrargrupper, som bekänner sig till andra trosuppfattningar eller tillhör andra kristna kyrkor, har folkkyrkan utgjort något hinder. Tvärtom har det ofta visat sig att invandrare och flyktingar fått ett aktivt stöd från människor verksamma i folkkyrkan.

Centerpartiet biträder också att de "nya invandrarkyrkorna" erhåller samhällets stöd genom statsbidrag.

Kyrka – stat

Inom centerpartiet anser vi att det är av stort värde att den svenska folkkyrkan kan bevaras och vidareutvecklas. Vi anser att detta skall ske inom ramen för den samverkan som nu finns mellan kyrka och stat. Ett brytande av dessa band skulle utsätta kyrkan för stora påfrestningar och allvarligt kunna skada förutsättningarna för religiös verksamhet bland breda folkgrupper i hela vårt land, utan att några fördelar skulle vinnas. Risken är att den nuvarande generösa och av allmänheten så uppskattade öppenheten snävas in. Kyrkan skulle då inte vara en kyrka dit alla skulle vara välkomna och där alla kan känna sig hemma, utan en kyrka för ett mindretal. Folkkyrkokarak- tären skulle därmed försvinna.

Det finns alltid krafter som vill driva frågan om avgörande förändringar i relationerna mellan staten och kyrkan. I riksdagen har sedan många år tillbaka folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna i motioner krävt att kyrkan skall "skiljas från staten". Moderata samlingspartiet har efter sin senaste partistämma och i fjolårets valmanifest sagt att "kyrkan frigörs från staten". Socialdemokraterna har den principiella uppfattningen att "kyrka och stat skall skiljas", men har inte drivit denna fråga till ett avgörande i riksdagen.

Det skulle mot denna bakgrund kunna finnas en majoritet i riksdagen för avgörande förändringar av folkkyrkosystemet. Aktuella opinionsundersökningar visar emellertid att detta inte motsvaras av en majoritet av svenska folket. Där finns ett stöd för den öppna folkkyrkan – ett stöd som dessutom ökat under senare tid.

En för hela folket så stor och avgörande fråga som förändrade villkor för den svenska folkkyrkan bör enligt vår bestämda mening inte avgöras utan att medborgarna direkt tillfrågats om sin åsikt. Det bör skapas garantier för att så sker. Vi föreslår därför, att riksdagen redan nu tar ett beslut om att inga grundläggande förändringar i det nuvarande folkkyrkosystemet får genomföras utan att medborgarna i en folkomröstning ges möjlighet att ta ställning.

Demokrati

Ytterligare en princip som slogs fast vid det ovan nämnda riksdagsbeslutet om kyrkans lokala organisation var:

- Den dubbla ansvarslinjen av prästerlig ämbetsförvaltning och folkligt förankrad självstyrelse genomförs nu på samtliga nivåer inom svenska kyrkan.

De olika formerna för medverkan av lekmän i det kyrkliga arbetet och i gudstjänstlivet som finns i folkkyrkan i dag uppfattas allmänt som en stor

tillgång i kyrkan. Detta är en viktig förutsättning för bredden och öppenheten i den kyrkliga verksamheten.

De band som finns mellan kyrkan och samhället har givit kyrkan en demokratisk förankring som positivt påverkat kunskapen om och förståelsen för de kyrkliga frågorna. Dessa band har inte varit något hinder för predikstolens frihet eller för den fria förkunnelsen inom ramen för den svenska kyrkans ställning som ett evangeliskt lutherskt trossamfund. Inom den öppna folkkyrkan har olika uppfattningar i religiösa frågor kunnat göra sig gällande utan att detta rubbat den grundläggande gemenskapen.

Ett brytande av sambanden mellan kyrka och stat och ett upphävande av lagstiftningen om församlingarna skulle i ett slag ta bort garantin för den demokratiska uppbyggnaden och lekmännens möjlighet till inflytande. Detta utgör ytterligare ett skäl att bibehålla sambandet mellan kyrka och stat.

Folkbokföringen

Centerpartiet anser att svenska kyrkan skall ha fortsatt ansvar för folkbokföringen. Folkbokföringspersonalen har hög kompetens, det nuvarande systemet är decentraliserat, ger arbetstillfällen också i sysselsättningssvaga områden och är därmed mindre sårbart. Allmänheten garanteras en god service i folkbokföringsfrågor. Frågor av fiskal karaktär bör däremot flyttas över till exempelvis lokala skattemyndigheten.

Socialdemokraterna har i riksdagen fått stöd av folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna för ett principbeslut om annat huvudmannaskap för folkbokföringen. Beslutet togs mot kyrkomötets uttalande och utan att ha föregåtts av ett ordentligt beredningsarbete.

Genom beslutet drar staten på sig kostnader som varje år framöver kan beräknas uppgå till 250 milj. kr. Servicen försämras genom att folkbokföringen överflyttas från 1 500 pastorsexpeditioner till ett par hundra skattemyndigheter eller försäkringskass kontor. Samtidigt som kampanjen "Hela Sverige skall leva" genomförs, förbereds borttagande av cirka 1 500 arbetstillfällen som är spridda över hela landet.

I framtiden kommer ett stort och kostnadskrävande dubbelarbete att ske genom att svenska kyrkan måste ha en egen kyrkobokföring. Genom den beslutade reformen om kyrkans lokala organisation har resurserna för kyrkans administration på pastoratsplanet stärkts. Förutsättningar finns för ökat datastöd i folkbokföringen antingen i enskilda pastorat eller för flera pastorat tillsammans genom reglerna om partiella pastoratssamfälligheter.

Riksdagen bör därför med ändring av tidigare beslut uttala att svenska kyrkan skall bibehålla huvudmannaskapet för folkbokföringen.

Statsbidrag till kyrkofonden m.m.

Den ekonomiska utjämning som sedan 1982 sker via kyrkofonden är en viktig ekonomisk garanti för kyrkans verksamhet även i ekonomiskt svaga kyrkokommuner. Centerpartiet slår vakt om en öppen folkkyrka, verksam i hela landet och har därför inte accepterat de försämringar som beslutats av riksdagen de senaste åren. Socialdemokraterna har efter 1982 urholkat det

ekonomiska stödet till svenska kyrkan – ett förhållande som också kyrkomötet vid ett flertal tillfällen påpekat. Inledningsvis utgick statsbidrag till kyrkofonden för skatteutjämning, vilket successivt dragits ned och nu helt upphört. Genom borttagandet av skatteunderlaget från juridiska personer förlorade svenska kyrkan intäkter på cirka 170 miljoner kronor per år i 1982 års penningvärde. Slopan det av garantibeskattningen drabbar också kyrkan negativt.

Sammantaget har svenska kyrkan sedan 1982 förlorat stora belopp i form av bortfallande statsbidrag och motsvarande.

Kyrkomötet har vid flera tillfällen uttalat sig för att statsbidrag skall utgå till kyrkofonden. Statsbidragen till kyrkofonden har tidigare också stått i en viss relation till statsbidragen till de fria samfunden. Så bör det vara även i fortsättningen. För att församlingarna, som utgör grunden och det viktigaste ledet inom svenska kyrkan, inte skall behöva avstå medel till den centrala verksamheten, föreslår vi att statsbidraget till kyrkofonden ökas med 100 miljoner kr.

Riksdagen beslutade under förra riksmötet om vissa förändringar i finansieringen av kyrkofonden. Den av regeringen då föreslagna beräkningsgrunden för den särskilda kyrkoavgiften utgjorde ett dråpslag mot kyrkans egendomsförvaltning. I synnerhet gällde detta landsbygdspastoraten.

På en punkt vidtog riksdagen ändringar i regeringens förslag och det gällde just den särskilda kyrkoavgiften. Om så inte skett hade vissa pastorat brandskattats på kapital och kapitalavkastning. Centerpartiet föreslog en annan lösning av kyrkofondens finansiering genom en höjning av den allmänna kyrkoavgiften. Den beslutade formen för finansiering av kyrkofondens kostnader kan emellertid inte vara den slutliga lösningen. En översyn av reglerna för uttaget av den särskilda kyrkoavgiften måste ske och förslag till förändringar redovisas snarast.

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställer vi

1. att riksdagen beslutar att som sin mening uttala att nuvarande relationer mellan kyrka och stat skall bevaras,

2. att riksdagen – därest yrkande 1 avslås – beslutar uttala att inga grundläggande förändringar i de nuvarande relationerna mellan kyrka och stat får vidtagas utan att frågan underställts medborgarna i en allmän folkomröstning,

[att riksdagen beslutar att upphäva beslutet med anledning av proposition 1986/87:258 om ny organisation för folkbokföringen samt uttala att kyrkan skall bibehålla huvudmannaskapet för folkbokföringen,¹]

[att riksdagen beslutar att till kyrkofonden G 1. för budgetåret 1989/90 anvisa ett med 100 000 000 kronor i förhållande till regeringen förhöjt anslag,²]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om översyn av den särskilda kyrkoavgiften till kyrkofonden²].

Stockholm den 23 januari 1989

Mot. 1988/89
K226

Olof Johansson (c)

Karl Erik Olsson (c)

Bertil Fiskesjö (c)

Gunnar Björk (c)

Pär Granstedt (c)

Karin Israelsson (c)

Per-Ola Eriksson (c)

Görel Thurdin (c)

Karin Söder (c)

Gunilla André (c)

Börje Hörnlund (c)

Agne Hansson (c)

Larz Johansson (c)

¹ 1988/89:Sk903

² 1988/89:Kr406